

2023/2108(INI)

25.10.2023

YTTRANDE

från utskottet för utveckling

till utskottet för utrikesfrågor

över utarbetande av EU:s ståndpunkt om FN:s bindande instrument för företag och mänskliga rättigheter, särskilt för tillgång till rättsmedel och skydd av offer (2023/2108(INI))

Föredragande av yttrande: Miguel Urbán Crespo

PA_NonLeg

FÖRSLAG

Utskottet för utveckling uppmanar utskottet för utrikesfrågor att som ansvarigt utskott infoga följande förslag i det förslag till resolution som antas:

- A. EU bygger på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, enligt vad som fastställs i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen. EU:s agerande på den internationella arenan måste utgå från dessa principer och vara förenligt med principen om en konsekvent politik för utveckling i enlighet med artikel 208 i Lissabonfördraget.
- B. Genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling och principen att ”ingen får lämnas utanför” innebär att ekonomisk utveckling går hand i hand med social rättvisa, god samhällsstyrning och respekt för mänskliga rättigheter.
- C. Hindren för att få tillgång till rättsmedel är många för dem som har utsatts för företags övergrepp. Problemet med straffrihet för transnationella företag som kränker de mänskliga rättigheterna fortsätter i stor utsträckning att vara olöst eftersom det saknas ett kraftfullt och omfattande regelverk på global nivå.
- D. I första hand är det fattiga och sårbara människor som drabbas av dessa människorättskränkningar.
 1. Europaparlamentet beklagar att FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter inte ingår i verkställbara instrument. Parlamentet påminner om att det bristande genomförandet av FN:s vägledande principer, liksom av andra internationellt erkända normer såsom riktlinjerna för multinationella företag från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, i stor utsträckning anses bero på att de inte är bindande.
 2. Europaparlamentet noterar bekymrat att det råder asymmetri mellan transnationella företags rättigheter och skyldigheter, särskilt i avtal om investeringsskydd, där investerare beviljas omfattande rättigheter som inte alltid matchas av bindande och verkställbara skyldigheter i fråga om respekt för de mänskliga rättigheterna, arbetsrätt och miljölagstiftning.
 3. Europaparlamentet understryker det akuta behovet av att godkänna bindande och verkställbara internationella normer för att reglera transnationella företags verksamhet och deras globala värdekedjor. Parlamentet betonar att en stor del av kränkningarna av mänskliga rättigheter, arbetstagar rättigheter och miljö rättigheter begås av ett antal transnationella företag som är baserade i det globala Nord, men är verksamma i utvecklingsländer.
 4. Europaparlamentet påminner om att antalet fall där företag kränker arbetstagar rättigheter ökar i hela världen, och att 113 länder enligt Internationella fackliga samorganisationens rättighetsindex förvägrar arbetstagar rätt att skapa eller ansluta sig till en fackförening, vilket är en ökning från 106 länder 2021, att 87 % av länderna bröt mot strejkrätten och att fyra av fem länder blockerade kollektivförhandlingar.

5. Europaparlamentet påminner om att människor i utvecklingsländerna, särskilt urbefolkningar och traditionella samhällen, småbrukare och andra småskaliga livsmedelsproducenter, kvinnor, människorättsförsvarare, arbetstagare, minoriteter och andra sårbara grupper drabbas oproportionerligt hårt av transnationella företags kränkningar av mänskliga rättigheter, arbetstagar rättigheter och miljörättigheter. Parlamentet noterar att dessa kränkningar ytterligare förvärras av korruption och att de ofta förblir ostraffade, såsom i de symboliska fallen med Mariana och Brumadinho (Brasilien), Rana Plaza (Bangladesh), Marikana (Sydafrika) och Chevron-Texaco (Ecuador) och många fler. Parlamentet förespråkar att transparens ska främjas genom att företagen blir skyldiga att lämna ut relevanta uppgifter om sin verksamhet, sin påverkan på mänskliga rättigheter och de åtgärder de vidtagit för att hantera denna påverkan, och att tillgång till rättslig prövning ska säkerställas, med särskilt fokus på minoriteter och andra sårbara grupper, liksom effektiva rättsmedel för offer för människorättskränkningar och övergrepp.
6. Europaparlamentet framhäver att mikroföretag och små och medelstora företag i många delar av världen ofta är motorn i den lokala ekonomin. Parlamentet understryker att sådana företag utgör 90 % av företagen samt står för 60–70 % av sysselsättningen och 50 % av världens bruttonationalprodukt. Parlamentet betonar på nytt vikten av att säkerställa lika villkor och uppmanar kommissionen att se till att mikroföretag och små och medelstora företag garanteras skyddsåtgärder och undantag vid förhandlingar som rör instrumentet.
7. Europaparlamentet uppmanar rådet att anta ett ambitiöst mandat för kommissionen att fullt ut delta i förhandlingarna om FN:s rättsligt bindande instrument för transnationella företag och mänskliga rättigheter, i enlighet med de mål som fastställs i FN:s människorättsråds resolution 26/9 av den 14 juli 2014, i vilken mandat för dessa förhandlingar fastställs. Parlamentet framhäver att förhandlingarna, liksom EU:s mandat, bör säkerställa samarbete med etablerade och potentiella partner inom områdena företag och mänskliga rättigheter och meningsfullt deltagande av de berörda parter som påverkas av fördraget, inbegripet internationella organisationer, fackföreningar och andra företrädare för arbetstagare och det civila samhället. Parlamentet betonar vidare behovet av att ta hänsyn till jämställdhetsaspekter i hela processen eftersom människorättskränkningar inte är könsneutrala och inte bör behandlas som sådana. Parlamentet framhäver behovet av att stärka EU:s diplomati och anseende som en pålitlig partner och en människo- och miljörättsförsvarare. Parlamentet betonar att det för att uppnå detta mål är nödvändigt att EU:s ståndpunkt bygger på de mänskliga rättigheternas företrädare och innehåller kraftfulla verkställighets- och övervakningsmekanismer (inbegripet rapporteringskrav och regelbundna översyner för att säkerställa efterlevnad), tillgång till rättslig prövning för dem som utsatts för människorättskränkningar samt flera gemensamma bestämmelser om de transnationella företagens och deras värdekedjors ansvar som skiljer sig från och är oberoende av staternas bestämmelser. Parlamentet uppmanar kommissionen att delta fullt ut i framtida förhandlingar om det bindande FN-fördraget om företag och mänskliga rättigheter, och att säkerställa att det har ett brett materiellt tillämpningsområde som omfattar alla internationellt erkända mänskliga rättigheter, inbegripet grundläggande arbetstagar- och fackföreningsrättigheter, i enlighet med vad som fastställs i relevanta internationella arbetsnormer och på grundval av alla relevanta FN-konventioner. Parlamentet noterar att medlemsstaterna annars bör delta i processen var för sig.

8. Europaparlamentet betonar vikten av att tillämpningsområdet för det rättsligt bindande instrument som håller på att förhandlas fram omfattar alla transnationella företag och andra affärsdrivande företag av transnationellt slag, i enlighet med resolution 26/9, liksom den del av deras verksamhet som bedrivs genom dotterbolag, filialer, mellanhänder, leverantörer, partnerskap, samriskföretag och verkliga huvudmän. Parlamentet är emellertid oroat över att det fortfarande återstår många luckor i förvaltningen på internationell nivå och efterlyser ett fortsatt multilateralt åtagande för att skicka en konsekvent signal till befintliga och potentiella företagspartner.
9. Europaparlamentet betonar vikten av att inkludera extraterritoriell reglering som utgår från moderföretaget och tillgång till rättslig prövning för offer för transnationella företags människorättskränkningar i de transnationella företagens ursprungsland. Parlamentet framhäver i synnerhet att det måste fastställas tydliga krav för transnationella företag vad gäller avskaffande av barnarbete och tvångsarbete i deras leveranskedjor och verksamhet.
10. Europaparlamentet understryker att ett rättsligt bindande instrument av detta slag, vars syfte är att effektivt skydda offren och garantera tillgång till rättslig prövning, bland annat måste inbegripa fritt, på förhand inhämtat och välinformerat samtycke för verksamhet som bedrivs på urbefolkningars territorier, meningsfullt samråd med och deltagande av berörda personer och samhällen i de beslutsförfaranden som rör transnationella företags verksamhet som skulle kunna påverka deras liv och försörjningsmöjligheter, rätten att säga nej, omvänd bevisbörda, mekanismer för att säkerställa extraterritoriell behörighet, såsom forum necessitatis och forum non conveniens, internationella samarbetskyldigheter för att verkställa utländska domar, rätten till information och rätten till full ersättning. Parlamentet betonar att rätten till full ersättning avser såväl processen för att ge rättsmedel till personer, deras familjer eller berörda samhällen som utsatts för negativa kränkningar av mänskliga rättigheter, arbetsrättigheter eller miljö rättigheter, som de konkreta resultat som kan motverka, eller gottgöra, den negativa konsekvensen av kränkningar. Parlamentet framhäver att ersättningen måste vara skälig, effektiv och snabb och stå i proportion till kränkningarnas allvarlighetsgrad och till de uppkomna skadorna, och att den i samtliga fall måste vara anpassad till rättighetsinnehavarens specifika kontext och förhållanden.
11. Europaparlamentet anser att överenskommelsen, genom att den fastställer krav på tillbörlig aktsamhet avseende mänskliga rättigheter samt miljö- och klimatrelaterade frågor i hela världen, stärker den övergripande effektiviteten i det kommande EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och skapar lika strikta normer i hela världen. Parlamentet understryker i det avseendet att förslaget till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet bör utgå från en mer omfattande och inkluderande strategi. Parlamentet är dessutom övertygat om att FN-fördraget skulle kunna utforma viktiga bestämmelser för att förbättra det rättsliga skyddet för drabbade personer, och det skulle därmed stärka EU-direktivet.
12. Europaparlamentet betonar att människorättsförsvare, människorättsgrupper, människorättsorganisationer och fackföreningsaktivister spelar en viktig roll, och att det är viktigt att i fördraget uttryckligen inkludera erkännandet av rätten att försvara mänskliga rättigheter, miljö rättigheter och arbetstagarrättigheter genom att uttryckligen ange försvarares rätt att åtnjuta skydd och slippa hot och repressalier.

13. Europaparlamentet påminner om att det för att sätta stopp för människorättskränkningar är absolut nödvändigt att främja mål för anständigt arbete, såsom hållbart företagande, social dialog, föreningsfrihet, kollektivförhandlingar och socialt skydd.
14. Europaparlamentet påminner om att tillbörlig aktsamhet är en nyckelfaktor i den andra pelaren i FN:s vägledande principer för företagens ansvarsskyldighet och respekt för mänskliga rättigheter. Parlamentet betonar att fungerande metoder för tillbörlig aktsamhet också kan stärka möjligheterna att få tillgång till rättsmedel. Parlamentet noterar att genomförandet av förfaranden för tillbörlig aktsamhet inte automatiskt bör undanta de transnationella företagen från deras ansvar.

INFORMATION OM ANTAGANDET I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

Antagande	24.10.2023
Slutomröstning: resultat	+ : 10 - : 8 0 : 0
Slutomröstning: närvarande ledamöter	Barry Andrews, Dominique Bilde, Catherine Chabaud, Antoni Comín i Oliveres, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Karsten Lucke, Eleni Stavrou, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo
Slutomröstning: närvarande suppleanter	Ilan De Basso, Marlene Mortler, Caroline Roose, Carlos Zorrinho
Slutomröstning: närvarande suppleanter (art. 209.7)	Karolin Braunsberger-Reinhold

SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

10	+
NI	Antoni Comín i Oliveres
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud
S&D	Ilan De Basso, Mónica Silvana González, Karsten Lucke, Carlos Zorrinho
The Left	Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Caroline Roose

8	-
ECR	Beata Kempa
ID	Dominique Bilde
PPE	Karolin Braunsberger-Reinhold, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Marlene Mortler, Eleni Stavrou, Tomas Tobé

0	0
-	-

Teckenförklaring:

+ : Ja-röster

- : Nej-röster

0 : Nedlagda röster